Pääluottamusmies, vanhempi tutkija, Ville Sinkkonen (ville.sinkkonen@fiia.fi)
Varaluottamusmies, johtava tutkija, Matti Pesu (matti.pesu@fiia.fi)

Asiantuntijalausunto tarkastusvaliokunnalle: Ulkopoliittisen instituutin vuoden 2022 tilinpäätös ja toimintakertomus

20.9.2023

Tilin- ja toiminnantarkastajien näkemys on, että Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Ulkopoliittisen instituutin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksesta ja talousluvuista on käyty keskustelua johdon ja henkilökunnan välillä instituutin yhteistoimintaryhmässä (YT-ryhmä) 23. helmikuuta 2023. Henkilökunnan mielipide oli, että toimintakertomus on luonteeltaan kattava ja antaa läpinäkyvän kuvan instituutin toiminnasta.

Kuten toimintakertomuksessa todetaan, vuosi 2022 oli Upille poikkeuksellinen Venäjän hyökkäyssodan sekä Suomen Nato-jäsenyysprosessin myötä. Kansainvälinen ja kotimainen mediahuomio instituuttia ja sen tutkijoita kohtaan on ollut ennennäkemätöntä. Instituutin tutkijoiden asiantuntemusta on lisäksi kaivattu päätöksenteon tueksi huomattavasti aiempia vuosia enemmän. Myös kansalaiset ovat olleet aiempaa kiinnostuneempia Ulkopoliittisen instituutin toiminnasta.

Vuosi 2022 vahvisti kiistatta Ulkopoliittisen instituutin statusta kotimaisesti ja kansainvälisesti. Merkittävät kansainväliset mediat ovat edelleen aktiivisesti yhteydessä instituutin tutkijoihin myös muissa kuin suoraan Suomea koskevissa asioissa. Pysyvästi lisääntyneestä huomiosta huolimatta vuotta 2022 tulisi kuitenkin tarkastella luonteeltaan erityislaatuisena. On epärealistista odottaa, että Upin näkyvyys kansainvälisessä mediassa ja kansainvälisissä korkean profiilin tapahtumissa tulee olemaan jatkossa yhtä korkealla tasolla kuin vuonna 2022.

YT-ryhmä on erikseen kiittänyt instituutin johtoa henkilöstön jaksamisen tukemisesta tilanteessa, jossa osa työntekijöistä on ollut jaksamisensa äärirajoilla. Vuoden 2022 tapahtumat ovat vaikuttaneet suoraan instituutin toimintaan kaikilla osa-alueilla – oli kyse sitten tutkimuksesta, henkilöstöhallinnosta, julkaisutoiminnasta, tapahtumien järjestämisestä tai tutkimuksen tukitoimista. Sekä instituutin johto että henkilöstö osoittivat vuoden aikana esimerkillistä mukautumiskykyä vallitsevaan tilanteeseen niin, että instituutti pystyi vastaamaan siihen kohdistuneeseen kasvavaan tiedon tarpeeseen julkisten esiintymisten, julkaisujen ja erilaisten asiantuntijakuulemisten muodossa. Tutkimuksellista ja hallinnollista tiedonvaihtoa instituutin sisällä lisättiin johdon toimesta erilaisten sisäisten instituutin henkilöstölle suunnattujen keskustelutilaisuuksien avulla. Tällä on ollut positiivinen vaikutus talon sisäiseen tiedonkulkuun, johon ollaan aiempaa tyytyväisempiä.

Instituutissa toteutettiin vuoden 2022 aikana työhyvinvointia ja työn kuormittavuutta mittaava kysely sekä tasa-arvokysely. Johto on informoinut henkilöstöä kyselyiden tuloksista asianmukaisesti ja nopeassa aikataulussa. Keskustelua parannuskohteista on ylläpidetty koko instituutin henkilöstön,

tutkimusohjelmien sekä hallinnon tiimien tasoilla. Johto on lisäksi sitouttanut YT-ryhmän mukaan tasa-arvosuunnitelman luonnosteluun ja elokuussa 2023 henkilöstölle esitellyn dokumentin sekä siihen liittyvien toimien kehittäminen jatkuu tulevina vuosina – YT-ryhmällä on tässä prosessissa tärkeä ja erikseen määritelty rooli myös jatkossa.

Samalla instituutin johdon pidempiaikainen pyrkimys kasvattaa instituutin inhimillistä pääomaa on ollut tärkeässä roolissa Upin kansainvälisen näkyvyyden kehittämisessä ja sementoimisessa – ja siinä, että instituutti pystyi ylipäätään vastaamaan siihen kohdistuneeseen kasvavaan kysyntään. Panostusten merkityksestä viestii lisäksi tutkijoiden poikkeuksellisen vahva julkaisurekordi, jota myös instituutin tieteellinen neuvosto on hiljattain raportissaan alleviivannut.

Instituutissa on paraikaa käynnissä useita korkean profiilin ulkoisen rahoituksen hankkeita sekä Suomen Akatemian että Euroopan unionin (Horisontti Eurooppa) rahoittamina, joissa Upi toimii sekä konsortiopartnerina että -johtajana. Tällaisen tutkimuksellisen tason saavuttaminen ja sen hallinnollinen tukeminen on vaatinut rahallisia panostuksia. Saavutetun tason ylläpitäminen tulee vaatimaan lisäresursseja myös jatkossa.